

ПРАГМАТИКА ПЕРЕДМОВ І ПІСЛЯМОВ ДО ПОЛЬСЬКИХ ПЕРЕКЛАДІВ ТВОРІВ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

Стаття присвячена вивченню прагматичних функцій передмов і післямов до перекладів творів М. Гоголя на польську мову. Описано передумови появи нових перекладів творів Гоголя. Зроблено спробу описати передмови і післямови до перекладів як свідочтва рецепції. Передмови і післямови презентують переосмислення проблем польсько-російської літературної комунікації. У статті доводиться, що видання «Вибраних місць із листування з друзями» у перекладі Ф. Нетца (2015) створює перспективу прочитання творчості Гоголя як цілого. Актуалізується значення творчості М. Гоголя для українсько-польського і російсько-польського міжкультурного діалогу.

Ключові слова: Микола Гоголь; свідочтва рецепції; «Вибрані місця із листування з друзями»; передмова; післямова.

Незважаючи на те, що російська література після політичних змін 1989 року не користувалася особливою популярністю в Польщі, протягом останнього десятиріччя на книжковому ринку країни поступово стали з'являтися нові переклади російськомовної класики. Що ж стало передумовою їх появи? Як зазначає відомий перекладач російської і української літератури, президент польського ПЕН-клубу Адам Поморський, завдання перекладача – не зашкодити, а сприяти своєю діяльністю міжкультурному обміну, який відбувається у пошуках спільних ознак сучасності. Спільною проблемою, актуальною для російської і польської культури, перекладач вважає залізну завісу, що укривала справжню російську культуру від вітчизняного читача і унеможлиблювала її пізнання читачем в Польщі [5]. Шукаючи проломів в цій стіні, польські культурні діячі упродовж 60–70-х років 20 ст. відкрили російську релігійну філософію, причому каналом інформації, як свідчить Г. Папроцький, була Франція [15, с. 202]. За посередництва філософії вони звернулися до вивчення спадщини російських письменників як релігійних мислителів. Однак перші переклади з'явилися тільки в 90-х. Як зауважив Г. Папроцький, який переклав багато з М. Бердяєва, М. Лосського, В. Соловйова, «в середовищі польських інтелектуалів точки зору щодо російської думки змінилися радикально. Російська філософія розуміється як велика християнська традиція» [15, с. 203].

Передумовами активізації перекладацької діяльності стало пізнання російської думки в культурологічному аспекті польськими філологами. Гж. Пшебінда зазначав, що потрібно заново вивчити літературну ситуацію 1840-х рр., особливо переглянути роль Вісаріона Белінського [18, с. 6]. Без цих ґрунтовних праць не могли з'явитися нові переклади. В сучасно-

му гоголезнавстві подіями стали переклади «Тараса Бульби» і «Вибраних місць з листування з друзями».

Важливим каналом зв'язку між читачем і перекладеним твором виступають передмови і післямови як своєрідний коментар до тексту, що походить з іншої літературної культури. Автор теорії паратексту, французький структураліст Жерард Женетт зазначав, що неавторські, «алогографічні» передмови і післямови з'явилися раніше від авторських і завжди існували в гуманітарній традиції перекладу [8, с. 263]. Передмови і післямови визначають відносини між автором, читачем і твором. Переклади і така художньо і аналітично важлива складова перекладу, як передмови і післямови перекладача, перекладацькі критичні рефлексії та есеїстика, на нашу думку, здатні сформувати якісну картину сучасного російсько-польського літературного діалогу, як слушно зауважила А. Володько-Буткевич, «дослідити культуротворчу роль» [22, с. 165] перекладачів.

Продуктивним підходом до аналізу передмов і післямов як «свідочств рецепції» (термін М. Гловінського) слугують узагальнення Ж. Женетта щодо функцій паратекстів, в тому числі обраних нами для аналізу алогографічних передмов і післямов.

Історії рецепції польських перекладів творів М. Гоголя присвятило свої роботи багато відомих вчених: А. Володько-Буткевич, М. Оклот, Я. Поліщук, Г. Пшебінда, Я. Тазбір, В. Хорев. Але всі вони присвячені засвоєнню польською культурою тільки одного твору – повісті «Тарас Бульба». Останнім часом спостерігаємо появу низки нових перекладів творів письменника. У 2014 р. в краківському видавництві «Знак» видано переклад повного тексту «Мертвих душ» Віктора Длуського, у 2015 р. у варшавському видавництві «Sic!» вперше за 170 років видано «Виб-

рані місяця з листування з друзями» у перекладі Фелікса Нетца, в 2016 р. у Білостоку побачив світ перший том «Мертвих душ» у перекладі Кшиштофа Тура. Всі ці видання супроводжуються передмовами і післямовами, так само як передмова перекладача і докладний коментар історика супроводжували видання повісті «Тарас Бульба» [21]. Коментарі до перекладів варті уваги дослідника. Їх вивчення дозволить вирізнити концепції наближення до читача, що закладені перекладачами в своїх роботах. Спроби осмислення завдань коментатора художнього твору дозволять нам описати весь контекст рецептивного механізму, вивчення картини сучасної рецепції Гоголя в Польщі.

Завданням нашої статті є виявити на основі свідоцтв рецепції, якими є передмови і післямови, умови і способи входження творчості М. Гоголя в сучасну польську літературну культуру.

Передбачається дослідити такі конкретні питання:

1) описати передумови появи низки нових перекладів творів М. Гоголя в Польщі; 2) визначити функції передмов і післямов до перекладів творів Гоголя; 3) розглянути окремі свідоцтва рецепції як елементи цілого гоголівського тексту; 4) вказати значення творчості М. Гоголя для українсько-польського і російсько-польського міжкультурного діалогу.

Матеріалом дослідження послужили передмови і післямови Фелікса Нетца, Адама Поморського, Кшиштофа Тура, Мар'яна Своженя, есе Казимири Ліс «Мій Гоголь».

Для реалізації поставленої мети нами були застосовані наступні методи дослідження літературно-критичного матеріалу: історико-критичний, історико-порівняльний, герменевтичний.

Останнє десятиріччя відзначено відновленням інтересу до творчості М. Гоголя в Польщі. До Гоголя звертаються дослідники (наприклад, ювілейний номер варшавського кварталника «Tekstualia» був присвячений гротеску у Гоголя), а також перекладачі, в тому числі «Вибраних місць із листування з друзями» (Ф. Нетц) і «Мертвих душ» (К. Тур), які мають на меті представити польському читачеві творчість Гоголя як ціле.

Публикація в 2015 р. в варшавському видавництві видавельстві «Sic!» в рамках проекту «Великі письменники в нових перекладах» книги Гоголя вперше знайомить з нею польського читача. Як зазначає перекладач, польські дослідники випередили польських видавців: присутність в сучасній літературній свідомості монографічного дослідження «Вибраних місць...» Анни Костьолек (2004 р.) – дослідження, в якому Гоголь постає як письменник-пророк, попередник російських релігійних мислителів межі XIX–XX століть – вимагала появи книжки польською мовою, адже це видання є недоступним для читача, що захоплюється творчістю Гоголя, оскільки цитати з твору наведено російською мовою.

Вищезгадане варшавське видання книги М. В. Гоголя цінне ще й тим, що супроводжується роздумами перекладача на тему «Навіщо нам Гоголь?», що підводить підсумки щодо сприйняття польським читачем спадщини письменника. Як зазначає Ф. Нетц, Гоголь-класик – це автор творів «з вищої полиці»: геніальної

повісті «Шинель», геніальної комедії «Ревізор», поеми «Мертві душі». Закономірно, що повість «Тарас Бульба», яка довгий час була недоступна по-польськи, залишається в класифікації перекладача на нижній полиці, як і інші твори «Гоголя-українця, який дуже хотів бути росіянином» [13, с. 5]. Вказуючи таким чином на упередження щодо Гоголя, що присутнє в польській читацькій свідомості, перекладач визначає свою задачу як боротьбу зі стереотипами, нагадуючи, що Гоголь-автор «Вибраних місць...» – ровесник Юліуша Словацького, а про типологічну подібність «Книг польського народу» Адама Міцкевича з їх проповідницьким пафосом і «Вибраних місць...» Гоголя писав ще Олександр Брюкнер в «Історії російської літератури» (1922) [13, с. 5]. Таким чином, Ф. Нетц оцінює появу книги Гоголя польською мовою як необхідний крок в засвоєнні творчості письменника в цілому.

З виходом у світ «Вибраних місць...» збігається за часом видання нового перекладу поеми М. В. Гоголя «Мертві душі», автором якого є, за словами Яна Твардовського, великий художник, популяризатор російської літератури в Польщі Кшиштоф Тур. До сих пір польський читач був знайомий з текстом поеми в перекладі Владислава Броневського (1927), виправленому і перевидано в 1954 р, що пізніше витримав сім перевидань. Своє завдання перекладач вбачає у передачі мовного новаторства Гоголя, вільно переходить від високого стилю до живої розмовної мови. Численні помилки, допущені в перекладах попередників, які К. Тур називає всього лише курйозами, що вони можуть скласти цілий том, вказують на необхідність оновлення застарілих перекладів. Перекладач є також автором передмови і післямови до гоголівського тексту.

Якщо Гоголь-прозаїк асоціюється в свідомості масового читача з повістю «Шинель» і романом «Мертві душі», то Гоголь-драматург є автором комедії «Ревізор». Недивно, що однією з найгучніших театральних прем'єр останніх років став «Ревізор» в постановці Лукаша Чужа (2009), що відмовився від класичного перекладу комедії Юліана Тувіма на користь сучасного перекладу Агнешки Любомири Пьотровської. Знаменно, що автори рецензій вказують на співавторство в цій постановці режисера Л. Чужа і перекладача. Як свідчать рецензенти, гоголевська сатира трактується в політичному ключі: події відбуваються в 30-ті роки середину ХХ століття, в сталінську епоху. Гоголівська комедія трансформується в трагедію тоталітаризму, чому слугують булгаковські мотиви [7].

Рецепція як невід'ємна сторона існування художнього твору стала предметом особливої уваги учених у другій половині ХХ ст. Польський літературознавець М. Гловінський писав, що історія літератури – це не тільки історія створення, але і «історія різних способів літературної комунікації» [с. 14, що залишається в «свідоцтвах сприйняття», до яких належать літературні, паралітературні, критичні висловлювання, історико-літературні, а також пародії, стилізації, переклади, соціологічні дослідження [9, с. 11]. Всі ці свідоцтва літературної комунікації є підказують шляхи вивчення сприйняття художнього твору у певну епоху.

Оскільки предметом нашого дослідження є вперше опубліковані переклади, вважається доцільним для реконструкції моделі сучасної рецепції розглянути передмови і післямови до них.

Як помічала Ольга Седакова, «завдання перекладача – знайти зони теперішнього часу в своєму оригіналі – і дати їм прозвучати в новому мовою, в оточенні іншої традиції» [6]. Своє розуміння сучасності перекладеного тексту коментатор, або перекладач часто пояснює після ознайомлення читача з твором, у післямові. Останній переклад повісті «Тарас Бульба» супроводжувався післямовою з історико-критичним коментарем.

Процес засвоєння гоголівських «Вибраних місць з листування з друзями» польським читачем завдяки зусиллям критиків, перекладачів і видавців почався з містифікації. Маріан Свожень, драматург і прозаїк із Катовиць, готує до друку репортаж про власну подорож Україною – «Опис країни Гог». Країна Гог – це і ворожа земля, бо є частиною колишньої Російської імперії, і країна Гоголя: в оформленні обкладинки використано силует письменника, кожному розділу передує епіграф з творів Гоголя. Реінтерпретація творчості Гоголя починається з реінтерпретації біографії. Письменник вирушає на Україну, де відвідує гоголівську батьківщину, а саме: Київ, Миргород, Великі Сорочинці, Кишинів, Гоголево, Полтаву, Диканьку, Пирятин, Ніжин. Власне з Миргорода привозить до Польщі екземпляр «Вибраних місць з листування з друзями», з якого потім буде зроблено переклад. В тексті репортажу з подорожі автор описує свої творчі наміри: після перечитання «Листа до Гоголя» В. Белінського була запланована подорож до Белінського, потім листа було розписано на партії сценічного чотириголосся, здійснено подорож на Україну, звідки привезено «Вибрані місця з листування з друзями». Перечитуючи «Листа...» В. Белінського, перекладач розкладає його на голоси, щоб говорити з критиком як із сучасником. В процесі вписування книги Гоголя в сучасну літературну комунікацію М. Свожень намагається стверджувати її не похмуру реальність. При цьому він наголошує, що це не сумна, але часом захоплююча книжка. Отже, підтверджується теза професора П. П. Михеда про те, що лише нині, на черговій хвилі «нового середньовіччя», книга Гоголя переживає «друге народження» [1, с. 43].

У той же час, М. Свожень зазначає, що прочитання «Вибраних місць...» потребують неабиякого інтерпретаційного зусилля, в результаті якого можна вирізнити Гоголя — «письменника, критика і художника, але і людину віруючу, громадянина Росії, готового боронити її добре ім'я і часом схильного до каяття за її недоліки» [19]. Актуальними, на думку польського письменника, є багато зауважень Гоголя щодо повсякденного життя. Наприклад, відступ про «секретарів», що їх видно в кожному театрі, які таємно щось планують і нищать добрі помисли, ніби описує дійсність соціалістичної Польщі, тому навіть тоді цей уривок не міг би бути надрукований.

Прикметно, що коментатор книги М. Свожня А. Поморський нагадує, що Гоголь потребує уважно-

го читача, бо сучасник не відрізняє Гоголя від Булгакова або Чехова.

Ситуацію повернення справжнього Гоголя до польського читача автор передмови до «Опису країни Гог» – поет і перекладач А. Поморський – посилює метафоризацією простору. Вступне есе має назву «В часі і в пустці», в пустці, яку треба заповнити і яку намагається заповнити подорожуючий. Тому вирушає до Гоголя в паломницьку подорож у часі, в глиб віків. А. Поморський наголошує власне на подорожі у часі, бо прочитання Гоголя в українському контексті можливо як нащадка І. Котляревського [17, с. 11]. Подорожуючий до Гоголя стає ніби його сучасником, бо щоденники, репортажі, нариси з подорожі не є сучасними жанрами. Подорож у пустку актуалізує спільні польсько-українські проблеми, значущість постімперської спадщини, «цивілізаційної сутності» [17, с. 11] провінції.

Отже, перекладу «Вибраних місць...» Ф. Нетца передувала велика творча робота. В своїх заувагах у передмові до книги він нагадує читачеві, що перед ним з'явиться інший, невідомий дотепер Гоголь, а книга за жанром подібна до «Щоденника письменника» Ф. Достоевського. На думку перекладача, читач повинен дізнатися, що «те, що Гоголь любить, що підносить до небес, разом з царем, його польські однопілки <...> ненавиділи, ставилися з презирством і проклинали» [13, с. 13]. Перекладач нагадує читачеві, що в російському суспільному сприйнятті противагою книзі Гоголя став «Лист» до нього В. Белінського. Чутливий до мови, якою написана книга, Ф. Нетц звертає увагу на «прекрасні перебивки», за словами В. Набокова [4, с. 611]. Перекладач вважає, що *комітети, секретарі, цензори, донощики, паперова робота* – слова, що називають реалії недалекого минулого, насправді є універсаліями, що пережили «державу царів», насправді страшними явищами були в царстві більшовиків [13, с. 12]. Прикметно, що мова Гоголя жива і сучасна.

Яскравий приклад ревізії поглядів на Гоголя знаходимо у авторки досліджень польсько-російської літературної комунікації Р. Ліс. У критичних роздумах «Мій Гоголь» на основі спостережень, вподобань і вболівань дослідниці можна вирізнити дві течії, два способи сприйняття Гоголя польськими читачами і літературними критиками. Перша група читачів налаштована перед усім на серйозне ставлення Гоголя до світу, тому трактує його як релігійного мислителя, письменника-пророка. Друга група, до неї відносить себе і дослідниця, є прихильниками «раннього» Гоголя, фантастично-бурлескно-гротескного сприйняття світу. «Ранній» Гоголь, незрівнянний, неоднозначний, неповторний, що оперує широкою гамою сміху, напруження, дисонансів, антиномії і т. д., художник» [3, с. 22]. В цьому розподілі вбачається рецептивна і дослідницька проблема. У такий спосіб схильність до повчання «згасила у ньому найправдивіше іскру Божу – дар поетичного слова» [3, с. 22].

Чи насправді геній залишив Гоголя?

Відповідь на це питання обґрунтовує в своїй післямові до власного перекладу поеми «Мертві душі» Кшиштоф Тур. Як писав В. Набоков, Гоголь докладно

планував свої твори «після того, як він їх написав і надрукував» [4, с. 573]. Тому завданням автора нового перекладу «Мертвих душ» було довести читачеві, що перший том поеми – єдина книга, що не потребує продовження. Прагматичним завданням цієї післямови є відповідь критикам Гоголя, сучасникам і пізнішим. Як пише Кшиштоф Тур, Гоголь читав ісихастів, які вказували шлях спасіння як зречення світу і його пристрастей, в той час як його сучасники-прогресисти марили про виправлення світу, критикуючи царський режим. «Хто міг би не бажати революції і повалення царизму? Тільки ідіот. То саме намагалися приписати Достоевському» [10, с. 263]. Тому прогресисти і Белінський не могли вибачити Гоголю «Вибраних місць...», а пізніша критика, а саме В. Короленко вважали Гоголя пророком першої, другої і наступних російських революцій.

На думку К. Тура, критика В. Белінським «Вибраних місць...» була критикою концепції продовження «Мертвих душ» [10, с. 261]. Перекладач вказує, що власне одному з Белінського впровадили і затвердили в літературній комунікації міф про хворобу Гоголя, як виникає з есе «Трагедія великого гумориста» В. Короленка (1909) [2]. Репродукування міту, ство-

реного В. Короленком, знаходимо у критичних роздумах Р. Ліс «Мій Гоголь». При цьому дослідниця посилається на статтю, опубліковану на сторіччя Гоголевої смерті, а також підтримує міт, спираючись на авторитет сучасних психіатрів [3, с. 25].

Однак К. Тур доводить, що талант Гоголя не випарувався, бо так не буває. Драмою Гоголя було «трагічне внутрішнє протиріччя між поставленим перед собою літературно-проповідницьким завданням» [10, с. 266]. Але це має бути темою наступного дослідження.

Передумовою появи низки нових перекладів творів М. Гоголя в Польщі стала відсутність в літературній комунікації «Вибраних місць із листування з друзями» і потреба осмислення фігури «пізнього» Гоголя. Переклади виконані на рівні творчої рецепції, видання супроводжуються докладними передмовами і післямовами. Передмови і післямови презентують переосмислення проблем польсько-російської літературної комунікації. Проаналізовані свідчення рецепції є складовими цілого гоголівського тексту. Актуалізується значення творчості М. Гоголя для українсько-польського і російсько-польського міжкультурного діалогу.

Список використаних джерел

1. Михед П. В. Про «нашого» і «їхнього» Гоголя [Текст] / Павло Михед // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах. – 2011. – № 4. – С. 41–46.
2. Короленко В. Г. Трагедия великого юмориста (несколько мыслей о Гоголе) / В. Г. Короленко // Н. В. Гоголь в русской критике : Сб. ст. / Подгот. текста А. К. Котова и М. Я. Полякова ; Вступ. ст. и примеч. М. Я. Полякова. – М. : Гос. издат. худож. лит., 1953. – С. 469–506.
3. Лис К. Мой Гоголь / Казимера Лис // Двести лет Гоголя. Сборник научных трудов : Krakowskie Spotkania Rusycystyczne. T.IV / Ред. : В. Щукин. – Краков, 2011. – С. 17–27.
4. Набоков В. Николай Гоголь / В. В. Набоков // Набоков В. В. Приглашение на казнь: Романы, рассказы, критические эссе, воспоминания. – Кишинев : Лит. артистикэ, 1989. – С. 537–632.
5. Поморський А. Почему не прямо? / Адам Поморський // Новая Польша. – 2010. – № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://novopol.org/ru/issue/2010/12>.
6. Седакова О. А. Искусство перевода. Несколько замечаний. Лекция, прочитанная в Британском музее / О. А. Седакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.olgasedakova.com/127>.
7. Drewniak Ł. Rewizora napisał Bułhakow / Łukasz Drewniak [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kultura.dziennik.pl/teatr/artykuly/89191,rewizora-napisal-bulhakow.html>.
8. Genette, Gerard. Paratexts : Thresholds of Interpretation. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – 427 p.
9. Głowiński M. Świadectwa i style odbioru / Michał Głowiński // Teksty : teoria literatury, krytyka, interpretacja. – W. : Wydawnictwo Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, 1975. – nr 3 (21) / – S. 9–28
10. Gogol M. Martwe dusze : poemat Mikołaja Gogola / z ilustracjami Piotra Boklewskiego ; przełożył Krzysztof Tur. ; Hajnówka : Wydawnictwo «Bratczyk» ; Białystok : Studio Wydawnicze, 2016. – 272 s.
11. Gogol M. Martwe duszy; tł. [z ros.] Władysław Broniewski. – Wrocław. [etc.] : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1998. – s. 458.
12. Gogol Mikołaj. Wybrane fragmenty korespondencji z przyjaciółmi, przeł. Feliks Netz, –Warszawa, Sic! – 2015, seria «Wielcy pisarze w nowych przekładach». – S. 312.
13. Netz F. Dlaczego nam Gogol / Feliks Netz // Gogol Mikołaj. Wybrane fragmenty korespondencji z przyjaciółmi, przeł. Feliks Netz, –Warszawa, Sic! – 2015, seria «Wielcy pisarze w nowych przekładach». – S. 5–18.
14. Paprocki H. Prawosławna koncepcja człowieka / Henryk Paprocki // Elpis : czasopismo teologiczne Katedry Teologii Prawosławnej Uniwersytetu w Białymstoku, 2004. – z. 6/9/10. – S. 27–41.
15. Paprocki H. Recepcja rosyjskiej myśli religijnej w Polsce / Henryk Paprocki // Elpis : czasopismo teologiczne Katedry Teologii Prawosławnej Uniwersytetu w Białymstoku, 2005. – z. 7/11/12. – S. 193–203.
16. Paprocki H. Zarys prawosławnej nauki o Duchu Świętym / Henryk Paprocki // Elpis : czasopismo teologiczne Katedry Teologii Prawosławnej Uniwersytetu w Białymstoku, 2012. – Tom 14, nr 25–26. – S. 11–39.
17. Pomorski A. W czasie i w pustce / Adam Pomorski // Sworzeń M. Opis krainy Gog. – Warszawa : Wiąż, – 2011 – S. 7–15.
18. Przebinda G. Od Czaadajewa do Bierdiajewa. Spór o Boga i człowieka w myśli rosyjskiej (1832–1822). – Kraków : Polska Akademia Umiejętności, 1998. – S. 528.
19. Sworzeń M. Mikołaja G. listy polecane // Tygodnik powszechny. 19.10.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.tygodnikpowszechny.pl/mikolaja-g-listy-polecane-30751>.
20. Sworzeń M. Opis krainy Gog / Marian Sworzeń. – Warszawa : Wiąż, 2011 – S. 256.
21. Tazbir J. Posłowie / Janusz Tazbir // Gogol M. Taras Bulba / Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Aleksander Ziemy. Posłowie Janusz Tazbir. – Warszawa, 2002. – S. 145–169.

22. Wołodźko-Butkiewicz A. O konieczności kształcenia w Polsce tłumaczy rosyjskiej literatury pięknej (refleksje tłumacza-praktyka) // Translatoryka. Koncepcje – Modele – Analizy. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesor Barbarze Kielar z okazji 80. rocznicy urodzin, pod red. S. Gruczy, A. Marchwińskiego, M. Płużyczki, Wyd. Wydział Lingwistyki Stosowanej UW 2010, S. 164–173.

И. Е. Рождественская,

канд. филол. наук, Университет таможенного дела и финансов, г. Днепр, Украина

**ПРАГМАТИКА ПРЕДИСЛОВИЙ И ПОСЛЕСЛОВИЙ К ПОЛЬСКИМ ПЕРЕВОДАМ
ПРОИЗВЕДЕНИЙ Н. В. ГОГОЛЯ**

Статья посвящена изучению прагматических функций предисловий и послесловий к переводам произведений Н. Гоголя на польский язык. Описаны причины и предпосылки появления новых переводов произведений Гоголя. Сделана попытка описать предисловия и послесловия к переводам как свидетельства рецепции. Предисловия и послесловия представляют переосмысления проблем польско-русского литературного коммуникации. В статье доказывается, что издание «Выбранных мест из переписки с друзьями» в переводе Ф. Нетца (2015) создает перспективу прочтения творчества Гоголя как целого. Актуализируется значение творчества Гоголя для украинской-польского и русско-польского межкультурного диалога.

Ключевые слова: Николай Гоголь; свидетельства рецепции; «Выбранные места из переписки с друзьями»; предисловие; послесловие.

I. E. Rozhdestvenska,

Candidate of Philological Sciences, University of Customs and Finance, Dnipro, Ukraine

**PRAGMATICS OF PREFACES AND POSTFACES TO POLISH TRANSLATIONS
OF WORKS BY NIKOLAI GOGOL**

In order to reinterpret the meaning of the allographic prefaces and postfaces in current literary communication, the new translations of works of Nikolai Gogol in Poland are analyzed. Recent years saw of a number of new translations of the works of Gogol in Poland. The article aims at analyzing the pragmatics of prefaces and postfaces. A prerequisite for the emergence of a number of new translations of works of Gogol in Poland was the lack of literary communication «Selected Passages from Correspondence with Friends» and the need for understanding the figure «late» Gogol. Translations are made at the level of creative reception, publication accompanied by detailed preface and epilogue. Preface and epilogue rethinking the present problems of the Polish-Russian literary communication. Analyzed certificate reception are part of a Gogol text. Updated values for M. Hogol Ukrainian-Polish and Russian-Polish intercultural dialogue. The results of the investigation can be used for the further study of Polish-Russian literary communication.

Key words: Nikolai Gogol; certificates of reception; «Selected places from correspondence with friends»; preface; postface.

© Рождественська І. Є., 2017

Дата надходження статті до редколегії 10.05.17